

گفت‌وگو با مسعود امیر خانی که همراه با حمید حسام، روایت تنها مادر شهید ژاپنی در جنگ تحمیلی را کتاب کردند

روایت مادر شهید ژاپنی به ۷ زبان ترجمه شد

مسعود امیر خانی مترجم ادبیات جنگ است. وی پیشتر هم چند کار به نام‌های «آندوه جنگ» در انتشارات افق، «عدم‌سریاز اسلووویک» در انتشارات پیدایش، «گر به پلیتش» در نشر اسم، «دو دوست، دو قهرمان» در انتشارات قدیانی و رمان نوجوان «ردسبر» در انتشارات پیدایش را منتشر کرده است که اکثر شان در مورد ادبیات جنگ هستند. او کارشناس پژوهشکده دانشنامه‌نگاری پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات است و تعدادی آثار مرجع در حوزه فرهنگ‌نویسی و دانشنامه‌نگاری را ویرایش کرده‌است. امیر خانی فوق‌لیسانس مطالعات ترجمه دارد و متولد ۱۳۵۷ است. او در نوشتن کتاب «مهاجر سرزمین آفتاب» همراه و هم‌گام حمید حسام بوده است. به بهانه رونمایی از تقریظ رهبر معظم انقلاب در این کتاب، با او گفت‌وویی انجام دادیم.

چطور شد با آقای حسام برای نگارش کتاب «مهاجر سرزمین آفتاب» همراه شدید؟

شکل‌گیری این کتاب به سفر مشترکی برمی‌گردد که آقای حسام بازنه‌دیاد خانم‌بابایی داشتند. خانم‌بابایی در سال‌های اخیر عمرشان در مورد جانبازان شیمیایی فعالیت‌هایی داشتند. ایشان با موزه صلح همکاری می‌کردند و یکی از کارهایی که انجام می‌دادند در کسوت مترجم جانبازان شیمیایی بود. ایشان تعدادی از روزشکاران و هنرمندان را به هیروشیما و ناکازاکی دعوت می‌کردند و ارتباطی میان جانبازان شیمیایی ما و آسیبدیدگان بمباران اتمی برقرار می‌کردند. در یکی از این سفرها آقای حسام که خودشان جانباز شیمیایی هستند، در مسیر طولانی تهران-دوی-تکیو همسفر خانم‌بابایی بودند. طی گفت‌وویی که باهم داشتند آقای حسام متوجه می‌شود خانم‌بابایی در حال انجام فعالیت‌هایی هستند. ایشان چهار ماه شرقی اما با سیما و رفتار اسلامی بودند. آقای حسام در خلال صحبت‌ها متوجه می‌شوند فرزند ایشان هم در دوران جنگ به شهادت

رسیده‌اند. همه اینها باعث می‌شود این فکر در ذهن آقای حسام شکل بگیرد که خانم‌بابایی موردی مناسب هستند تا تمام خاطرات و صحبت‌های‌شان در قالب گفت‌وگو برای کتاب گرفته شود و در اختیار علاقه‌مندان قرار بگیرد. وقتی این اتفاق افتاد، ما با خانم‌بابایی به صورت رسمی تر گفت‌وگو کردیم و راضی شدند پای سوالات ما بنشینند. حدود۱۵ سال جلسات پرسش و پاسخ داشتیم و بعد از ضبط، کار نگارش شروع و اوایل سال ۱۳۹۹ کتاب منتشر شد.

ویژگی مهم خانم‌بابایی چه بود که به عنوان سوژه کتاب، ایشان را انتخاب کردید؟

ایشان ویژگی‌های خاصی داشتند. در پشت‌آلتر مستندنگارو خاطرنویسی یکی از ارکان، سوژه‌است. همه آدم‌هایی توانند

خاطره بنویسند، می‌تواند داستان زندگی‌شان نوشته شود ولی ایشان یک آدم شرقی بودند که فضای اعتقادی، تا تمام خاطرات و صحبت‌های‌شان در قالب گفت‌وگو برای کتاب گرفته شود و در اختیار علاقه‌مندان قرار بگیرد. وقتی این اتفاق افتاد، ما با خانم‌بابایی به صورت رسمی تر گفت‌وگو کردیم و راضی شدند پای سوالات ما بنشینند. حدود۱۵ سال جلسات پرسش و پاسخ داشتیم و بعد از ضبط، کار نگارش شروع و اوایل سال ۱۳۹۹ کتاب منتشر شد.

سوژه کتاب، ایشان را انتخاب کردید؟

ایشان ویژگی‌های خاصی داشتند. در پشت‌آلتر مستندنگارو خاطرنویسی یکی از ارکان، سوژه‌است. همه آدم‌هایی توانند

با همسر و آمدن به ایران و جنگ و شهادت فرزندشان انجام شده بود. ما در این کتاب در کنه خاطرات درباره دوران کودکی، مدرسه، جوانی و فرزندان ایشان کلویدیم با کسانی که ایشان را می‌شناختند گفت‌وگو‌هایی داشتیم، لذا به اطلاعاتی رسیدیم که چیزی متفاوت از گفت‌وگوهای ایشان با دیگر رسانه‌ها بود.

شما چطور با این کتاب همراه شدید؟

ما این کار را به صورت مشترک انجام دادیم. آقای حسام ساکن همدان هستند، لذا من صاحب‌ها را با خانم‌بابایی گرفتم. هر دو هفته یکبار جلساتی خدمت‌ایشان داشتیم و گفت‌وگوها پیدامساز می‌شد و یک تدوین اولیه انجام می‌گرفت و به آقای حسام می‌رسید. گفت‌وگو‌هایی هم با هم‌حلقه‌ای‌های خانم‌بابایی و اهالی مسجد انصارالحسین داشتیم. همسر ایشان تاجر و انسان شریف و دست‌بخیری بودند و در دوران انقلاب با خیلی از بزرگان انقلاب ارتباط داشتند و در دوران دفاع مقدس هم ایشان به جبهه کمک می‌کردند که این اقدامات انجام و همه تحقیقات و پژوهش‌های ما منجر به تألیف کتاب شد. فرزند خانم‌بابایی در خارج از کشور هستند و آقای حسام نوشتند به سفر بروندو با ایشان دیداری داشته باشند و می‌باحث و مستندات را تکمیل‌تر کنند. اگر این تلاش اجری داشته باشد، به خاطر انتخاب خوب‌شان در مورد سوژه

گفت‌وگوی «جوان» با حسین دیوسالار، رایزن سابق فرهنگی ایران در ژاپن

دغدغه «یامامورا» معرفی ایران به جهانیان بود

برخی ایرانیان و دانشجویان مقیم و همچنین تعدادی از

ایران‌شناسان و اسلام‌شناسان قرار داد و از مهم‌ترین اقدامات و از جمله آخرین آنان در دوران مسئولیت بنده این بود که بتوانیم نسخه ژاپنی را با همکاری طرف‌های ژاپنی به چاپ برسانیم و در شبکه رسمی توزیع در کتاب‌فروشی‌ها و فضاهای مجازی به منظور در برگرفتن دایره گسترده‌ای از مخاطبان قرار دهیم و خوشبختانه با مذاکرات مختلف و متعدد نهایتاً قرار داد چاپ و توزیع نسخه ژاپنی کتاب با انتشارات پائو توسط اینجانب به امضا رسید و مقدمات آن نیز از جمله عکس‌ها و مجوزها از انتشارات سوره دریافت شد و در اختیار طرف ژاپنی قرار گرفت و برای شناخت هر چه بیشتر طرف ژاپنی هماهنگی ملاقات وی با سرکار خانم یازایی‌نیز در تهران انجام شد و به زودی نسخه ژاپنی به چاپ خواهد رسید که می‌تواند علاوه بر معرفی از این مادر بزرگ و فداکار، نقش مهمی نیز در ایجاد شناخت از ایران داشته باشد. باید از همکاری جدی آقای یاسوناکا، مدیر انتشارات پائو‌نیز در اهتمام به این موضوع تقدیر کرد و امیدوارم با برنامه‌هایی که در خصوص رونمایی از کتاب و به ویژه تقریظ مقام معظم رهبری (مظله‌عالی) در تهران و ژاپن انجام می‌شود، اثرات مطلوب و ارزشمندی را در توسعه روابط فرهنگی دو کشور و ایجاد شناخت بیش از پیش شاهد باشیم.

به طور کلی روابط فرهنگی ایران و ژاپن چگونه است؟

ایران و ژاپن دو کشور بزرگ در دو پایانه غربی و شرقی آسیا هستند که روابط فرهنگی و تاریخی طولانی بیش از هزار و ۳۰۰سال را تجربه می‌کنند که دوستانه، همراه با احترام و نزدیک بوده‌است. در سال۱۳۹۹ هم نودمین سالگرد آغاز روابط رسمی دو کشور جشن گرفته شد و رایزنی فرهنگی ایران در ژاپن هم با برنامه‌ریزی‌هایی که انجام داد، بیش از ۱۰ عنوان برنامه فرهنگی از جمله برگزاری اولین دور گفت‌وگوی دینی ایران و ژاپن با عنوان «خانواده در اسلام و شینتو»، انتشار سومین شماره نشریه تخصصی «ایران» به زبان ژاپنی ویژه این مناسبت، برگزاری هفته فیلم، انتشار کتاب ۲۷۰۰مایل، هنر پل ارتباط ایران و ژاپن، اجرای هفته موسیقی، برپایی نمایشگاه و انتشار کتاب ژاپن‌شناسی در ایران را به انجام رساندیم و سفارت ژاپن در ایران هم به این مناسبت برنامه‌های متنوعی اجرا کرد. هر دو طرف نسبت به فرهنگ، تاریخ، تمدن و هنر یکدیگر احترام قائل هستند و خوشبختانه این شناخت روزبه‌روز افزایش داشته و امیدواریم با ایجاد شناخت هر چه بیشتر نیز در تمامی زمینه‌ها شاهد توسعه مواصلات و تبادلات فیمابین باشیم. در خصوص همکاری‌های فرهنگی در سال‌های اخیر اقدامات مهم و تأثیرگذاری انجام شد، ضمن آنکه اخیراً نیز در ملاقات وزیر محترم فرهنگ و ارشاد اسلامی با سفیر ژاپن در تهران بر توسعه این همکاری‌ها و علاقه‌مندی و آمادگی جمهوری اسلامی ایران به منظور حمایت از توسعه همکاری‌های فرهنگی، هنری و علمی تأکید شد. به هر شکل ظرفیت‌های فراوان و مهمی در دو کشور وجود دارد که می‌تواند در عرصه‌های مختلف دوجانبه و چندجانبه و از جمله در حوزه فرهنگی مورد بهره‌برداری و استفاده قرار گیرد و با گام‌های جدی در این زمینه شاهد رشد روزافزون تبادلات در تمامی زمینه‌ها خواهیم بود.

جمله ویژگی‌های این مادر شهید محسوب می‌شود.

از تأثیر ایشان در شناخت مردم ایران و ژاپن نسبت به هم بگویید.

باید به این نکته توجه داشت که نقش ایشان در دو حوزه معرفی ایران به جامعه ژاپن به طور خاص و کشورهای دیگر به طور عام قابل توجه است. معرفی و ایجاد شناخت از ایران به ویژه در دوران دفاع مقدس و از جمله حملات شیمیایی رژیم صدام به سر دشت و همچنین معرفی ایران امروز به علاقه‌مندان خارجی به ویژه در قالب موزه صلح از یک سو و تلاش جدی برای همکاری و همراهی با گروه‌ها و مخاطبان ژاپنی به خصوص در زمانی که به ایران در قالب گروه‌های مختلف علمی، فرهنگی و هنری سفر می‌کردند، خواهرخواندگی هیروشیما و سردشت، ارائه مشورت‌های لازم برای همکاری بیشتر دو کشور به ویژه در زمینه‌های فرهنگی نقش مؤثر ایشان و علاقه‌مندی به توسعه این روابط را مورد توجه قرار می‌دهد و حضور در ژاپن در سال گذشته به عنوان سرپرست معنوی کاروان ورزشی پاره‌المپیک کشورمان هم نمونه‌ای از این نقش آفرینی است. به هر شکل در این زمینه هم دغدغه جدی داشتند و هم تلاش فراوانی را انجام می‌دادند که بخشی از این اقدامات و فعالیت‌ها را می‌توان در قالب کتاب از شمند «مهاجر سرزمین آفتاب» که زندگی و فعالیت‌های ایشان را تحریر و معرفی می‌کند، ملاحظه و مشاهده کرد.

چه اقداماتی در جهت معرفی کتاب «مهاجر سرزمین آفتاب» در کشور ژاپن انجام شده است؟

ابتدا لازم می‌دانم به سهم اندک خود، از تلاش‌های جناب آقای امیر خانی و حسام در خلق این اثر ارزشمند تقدیر کنم و از جناب آقای شیروانی در انتشارات سوره مهر و مجموعه حوزه هنری و سازمان تبلیغات که برای چاپ و نشر این کتاب همت کردند و همکاری جدی را هم با ما داشتند که بتوانیم در راستای معرفی آن اقدام کنیم و همچنین سرکار خانم موریتا، ایران‌شناس ژاپنی که ترجمه آن را به سرانجام رساندند، تشکر کنم. رایزنی فرهنگی تعداد قابل توجهی از این کتاب را به زبان فارسی به ژاپن منتقل کرد و در اختیار

مخاطبان هم در مورد روان بودن این کتاب گفته بودند که درخور توجه است.

در مورد طراحی جلد کتاب هم توضیحی دارید؟

طرح جلد را ما پیشنهاد دادیم و طراح، زحمت اصلی را کشید. فضای کتاب فضای ژاپن بود و نمی‌از کتاب خاطرات نوجوانی و جوانی در ژاپن است. طرح جلد، سعی کرده بود با تایپوگرافی نام کتاب را به خط ژاپنی هم معرفی کند و از شکوفه‌های گیلاس که نماد ژاپن است هم استفاده کرده بود.

از روند تهیه کتاب، خاطرهای هم دارید؟

خانم‌بابایی در آداب و رسوم، کاملاً شخصیت یک مادر ایرانی را به ما نشان می‌دادند. در مورد مسائل دینی و مذهبی و در کلاشان، همیشه به یک‌ایه از قرآن کریم با روایتی از ائمه و معصومین (ع) مجهز بودند و نشان ایشان از اعتقادات ایشان داشت.

در مورد شهید محمد بابایی هم برای ما می‌گویید؟

شهید محمد بابایی پسر کوچک خانم‌بابایی بودند که در دوران انقلاب نوجوان بودند. بعدها با تشکیل بسیج وارد این نهاد انقلابی می‌شوند و عضو بسیج مسجد انصارالحسین می‌شوند. پسر بزرگشان هم به عنوان بسیجی به جنگ رفته بودند. ایشان از طریق لشکر ۱۲۷ اعزام می‌شوند و یکبار در عملیات مسلح‌ن غفیل حضور داشتند و در دومین عملیات در جبهه جنوب به شهادت می‌رسند. فرزند اول ایشان سلمان بابایی است و در کتاب روایت‌هایی از زبان ایشان آمده‌است.

شما از تقریظ مقام معظم رهبری بر این کتاب اطلاع داشتید؟

بله، ما از تقریظ اطلاع داشتیم و در روز چهارشنبه، دوم شهریور ماه مراسم رونمایی از تقریظ حضرت آقا از کتاب «مهاجر سرزمین آفتاب» برگزار شد که جای خانم‌بابایی راوی این سرباز خالی بود.

مردم ایران تا چه اندازه با فرهنگ ژاپن آشنا هستند؟

بنا ندارم در این خصوص اغراق آمیز صحبت کنم اما با توضیحاتی که در سؤال قبلی تقدیم مخاطبان عزیز شد، باید گفت که نگاه مثبتی از نسوی مردم ایران نسبت به ژاپن وجود دارد که شاید در مقایسه با دیگر کشورها، در سطح بالاتری قرار داشته باشد و متقابلاً هم در مورد مردم ژاپن و افرادی که نسبت به ایران شناخت بیشتری دارند همین گونه است. هم سابقه مباحثی مانند اتحادیه آسیایی، کمک نفتکش ژاپنی شیشیمارو در حمایت از ایران در دوران تحریم و ملی شدن صنعت نفت در سال ۱۳۳۲، کمک و حمایت مردم ایران در زلزله فوکوشیما، همراهی مردم ژاپن در زلزله می به چاپ دیگر از این موارد و هم تبادلات سیمینامی و از جمله سریال‌ها و فیلم‌هایی که در ایران به ویژه در دوران دفاع مقدس در صداوسیما پخش می‌شد در ارتباط گیری، تصویرسازی و معاملات بیشتر نقش داشته است که البته باید در مجال مفصل‌تری به ارزیابی دقیق‌تر و بیشتر آنان پرداخت. تلاش برای بهره‌مندی از این ظرفیت‌ها در گذشته و امروز می‌تواند بسیار نقش آفرین باشد، چنانچه در دوران حضور در ژاپن با برپایی نمایشگاه‌های متعدد فرهنگی، چهار دوره هفته فیلم، چهار دوره هفته موسیقی، چاپ بیش از ۱۵ عنوان کتاب با ۹۱نوبت چاپ حدود ۳۰هزار تیراژ به زبان ژاپنی با همکاری مؤسسات ژاپنی، توسعه فعالیت‌ها در شبکه‌های اجتماعی و مجازی به زبان ژاپنی، حمایت از فعالان فرهنگی و ایران‌شناسان و اسلام‌شناسان ژاپنی، استفاده از ظرفیت‌ها و همکاری ایرانیان و دانشجویان مقیم، برگزاری بیش از ۱۵۰ سمینار و نشست علمی و تخصصی و برپایی ماه فرهنگی ایران در ژاپن در این جهت تلاش فراوانی برنامه‌ریزی و عملیاتی شد، به عنوان نمونه باید تنها به یک مورد اشاره کنم که هم‌زمان با برپایی المپیک ۲۰۲۱ و از سوی رایزنی فرهنگی، نمایشگاهی از آثار هشت هنرمند نقاش و برجسته ژاپنی با عنوان «تبادلات فرهنگی ایران و ژاپن» در آن کشور برگزار شد که با پیشنهاد ارائه‌شده از سوی رایزنی فرهنگی، برای اولین بار هر کدام از آنان یک اثر از ایران می‌نماند مسجد امام اصفهان، تخت جمشید، کوزه جامع مرجع و نیگنایی ژاپن بسیار مهم و اثرگذار تلقی شد. سرکار خانم‌بابایی به نوعی در جریان این تحولات و فعالیت‌ها قرار داشتند و همواره خود در این زمینه نقش آفرین و تأثیرگذار بودند. در زمان حضور سال گذشته به مناسبت المپیک در توکیو، برخی از این موضوعات و فعالیت‌ها در اختیار ایشان هم قرار گرفت و هر کمکی که می‌توانستند به ویژه در ارتباط با افراد انجام دهند، دریغ نکردند. نام و یاد این مادر شهید همواره در ذهن ملت بزرگ و قدرشناس ایران به بزرگی ماندگار خواهد بود و یقیناً این نام ناشی همی در توسعه روابط فرهنگی دو کشور خواهد داشت و با تقریظ رهبر معظم انقلاب بر کتاب «مهاجر سرزمین آفتاب» بی‌تردید این جایگاه و نقش مؤثرتر خواهد بود.

عکس از موزه نوری

چگونه‌واز چه زمانی با خانم‌بابایی آشنا شدید؟

دلیل آشنایی با ایشان که جزو افتخارات بزرگ من محسوب می‌شود، همین مأموریت ژاپن بود. زمانی که قرار شد به ژاپن بروم طبیعتاً قبل از استقرار در محل مأموریت به عنوان رایزن فرهنگی باید در ارتباط با افراد، نهادها، مؤسسات و مطالعه کتب و گزارش‌های مرتبط، سطح اطلاعات و دانش در اختیار

را ارتقا و به‌روزرسانی کرد. ارتباط با فعالان فرهنگی، سفر، رایزنان و کارشناسان قبلی در کشور میزبان، دانشجویان و مطلعان مرتبط از جمله اقداماتی است که همه همکاران عزیز من قبل از مأموریت دنبال می‌کنند. همین موضوع

دللی‌شد که به همراه همسر من میهمان‌شان باشیم و ایشان با مهربانی، سعه صدر و بسیار صمیمانه پذیرای ما بودند. در این دیدار مباحث مختلفی در مورد ژاپن و فرزند شهیدشان محمد بابایی مطرح شد و تجربیات ارزنده‌ای را در اختیار من قرار دادند. در واقع این مقدمه آشنایی تا روز تشییع و بدرقه و پیکر مطهر ایشان که توفیق حضور داشتم، ادامه یافت. نکته قابل توجه اینکه در تمام این مدت کارها و اقداماتی که در حوزه فرهنگی و روابط دو کشور انجام می‌دادیم و به اطلاع

ایشان می‌رسید، بسیار خوشحال می‌شدند و مشوق بودند. در برخی برنامه‌های رایزنی هم به ویژه در دوره کرونا که فعالیت‌ها و نشست‌های رایزنی در فرهنگی به صورت مجازی برگزار می‌شد، شرکت و سخنرانی می‌کردند.

ایشان در چه برنامه‌هایی با شما همراهی و همکاری کردند؟ حضور ایشان در این برنامه‌ها چقدر مؤثر بود؟

قبل از کرونا بیشتر برنامه‌های رایزنی فرهنگی حضوری بود و طبیعتاً امکان سفر و سخنرانی ایشان وجود نداشت اما در دوره کرونا و به دلیل برقراری شرایط اضطراری، بخش عمده‌ای از برنامه‌ها و نشست‌های تخصصی در فضای مجازی اجرا می‌شد، لذا امکان شرکت و سخنرانی برای ایشان از راه دور هم فراهم بود. از جمله آنان سمینار تخصصی با موضوع حضرت امام(ره) و به مناسبت سالگرد ارتحال ایشان بود که خانم کونیکو در فضای مجازی از تهران شرکت کردند و به زبان ژاپنی برای مدعوین سخنرانی کردند که بسیار مورد استقبال قرار گرفت. یکی از اقدامات مهم رایزنی فرهنگی، اجرای هر ساله برنامه‌های متنوع به مناسبت هفته دفاع